

Aigai Antik Kenti

Manisa'nın Yunus Emre ilçesindeki antik kent.

Aigai, alışılan Hellen yerleşimlerinden farklı olarak, Ege Denizi'ne nispeten uzak, dağlık bir coğrafyada, antik ismi Aspordenos olan Yuntdağı'ndadır. Aigai halkı kıyıya uzak, verimsiz, dağlık bu coğrafyada görkemli bir Hellen kenti kurmuş ve bu kenti 1000 yıl boyunca ayakta tutmuştur. Antik yazarların aktardığına göre Aigai, MÖ iki binyıl sonlarında Kıta Yunanistan'dan Anadolu'ya göçen Aioller tarafından kurulmuştur. Bu halkın Anadolu'da yerleştiği bölge, Antik Çağ'da Aiolis olarak adlandırılıyordu. Aigai'da yürütülen arkeolojik çalışmalar şimdilik, kentin kuruluşunun MÖ VIII. yüzyıl sonlarında olduğunu gösteriyor.

Aigai adının etimolojik olarak keçi ile olan bağı, kent sikkelerinde sıklıkla kullanılan keçi sembolü, epigrafik kanıtlar ve günümüzde hala temel üretim faaliyeti hayvancılık olan köyler barındıran Yuntdağı'nın coğrafi yapısı; kent ekonomisinin MÖ VIII. yüzyıldan itibaren hayvancılığa dayandığını gösteriyor. Özellikle keçi yetiştiriciliği ile ünlünen kentin Hellenistik dönemde de deri, dokuma ve kemik ürünler sattığı anlaşılıyor. Ünlü kütüphanesinde parşömen kullanan ve parşömenin yaratıcısı olarak anılan Pergamon'un, parşömeni Aigailılara ürettiği ya da en azından hammaddesi olan deriyi, halkı çobanlıkla geçinen Aigai'dan aldığı düşünülüyor.

Aigai'da günümüzde görülen anıtsal yapıların çoğu Hellenistik döneme aittir. Bu yapılardan öne çıkanlar Agora Binası, Bouleuterion, Gymnasion, Tiyatro, Apollon ve Athena tapınaklardır. Kazısı tamamlanan Bouleuterion'da tanrıça Hestia Bollaia'ya ait bir heykel ve Bouleuterion'un inşasına katkı sağlayan Diaphenes-Antiphanes Ailesi'nin altı üyesine ait heykeller bulunmuştur. Hellenistik döneme ait bir diğer önemli yapı, ön cephesi üç kat yüksekliğinde ve 80 metre uzunluğunda korunan Agora Binası'dır.

Aigai, Roma döneminde de bir kent olarak varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde kentin tiyatrosu geliştirilmiş, kentte hamamlar inşa edilmiştir. MS XVII. yılındaki büyük depremde zarar gören kent, İmparator Tiberius'un cömert yardımları ile tekrar ayağa kaldırılmıştır. Aigai'daki kazı çalışmalarında Tiberius'a bu sebeple ithaf edilen bir şükran yazıtı da ele geçirilmiştir. Roma dönemine ait kazısı yapılan en önemli alan, kazı ekibi tarafından Ada 1 olarak adlandırılan bir sanayi mahallesidir. Bu alanda bir demirci atölyesi, dokuma tezgâh ağırlıkları, boya maddeleri, yarı işlenmiş kemik aletler, bol miktarda öğütme düzeneği ile olasılıkla tabakhaneler ve dokuma atölyelerinde

kullanılmak üzere idrar ve dışkının biriktirildiği bir kamusal latrina tespit edilmiştir.

Aigai MS III. yüzyılın ikinci yarısında bölgeyi etkileyen Barbar akınları (Gotlar) sırasında bilinçli olarak terk edilmiştir. Bizans döneminde Aigai'da kasaba boyutunda bir yerleşim vardı. Bu dönem insanları, eski kentten kalan geri dönüştürülebilir veya satılabilir malzemeyi topluyor, bunun için kentteki yapıları yıkıyor ve enkazlarını karıştırıyorlardı. MS XII. ve XIII. yüzyıllara tarihlenen bir kilise ve kentin çeşitli yerlerine serpiştirilen basit mimari yapılar bu döneme aittir. MS XIII. yüzyıldan sonra ise Aigai'da herhangi bir yerleşim faaliyeti bulunuyor. Antik kentteki arkeolojik çalışmalar 2004-2016 yılları arasında Prof. Dr. Ersin Doğer başkanlığında yürütülmüştür. 2017 yılından itibaren ise çalışmalar Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nden Doç. Dr. Yusuf Sezgin başkanlığındaki bir ekip tarafından sürdürülüyor.

Yusuf SEZGİN

2019

Ayrıca bkz.: Manisa;

Yararlanılan kaynaklar: Doğer, E. ve Sezgin, Y. (2019). Aigai Antik Kenti. Editör. M. Çekilmez. İzmir: Aliağa Kent Kitaplığı; Sezgin, Y. (2012). Antik Dönemde Pergamon-Aigai İlişkileri, Arkeoloji Dergisi, 17: 81-95; Sezgin, Y. (2012). Aiolis'de Bir Dağ Kenti: Aigai, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 3(5): 95-116; Sezgin, Y. ve Aybek, S. (2016). A Group of Portrait Statues from the Bouleuterion of Aigai: A Preliminary Report. İçinde; R. von den Hoff, F. Queyrel ve É. Perrin-Saminadayar (Editörler), Eikones: Portraits en Contexte: Recherches Nouvelles Sur les Portraits Grecs du Ier s.av.J.-C (ss. 17-44). İtalya: Venosa Osanna Edizioni.